

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

11 de Diuisione seu generali distinctione criminis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De Ignorantia, quæ, & quando in delictis excuset. Cap. 10.

Lib. 22. Tit. 6. Lib. 1. Cit. tit. 21.

- 1 Ignorantia triplicis differentia.
- 2 Ignorantia error, & titubatio in quo differant.
- 3 Errare quid, & titubare, eod.
- 4 Ignorantia Iurisconsulti iuris & facti quid.
- 5 Facti, proprii & alieni iuris, naturalis vel civilis quid, & quando excusationem admittunt, eod.

Ignorantia triplex est: prima eorum, qui scire nolunt, cum possunt, quæ non excusat, quia & ipsa peccatum est. Alia est eorum, qui volunt scire, sed non possunt: & est pœna peccati non peccatum. Tertia eorum, qui quasi simpliciter nesciunt, non tenentes vel proponentes scire, quæ neminem plene excusat, sed sic fortasse, ut minus quis puniatur, ut consentiunt patres sancti in Sententiis, lib. 2. Sentent. dist. 22. in lit. V. Iplanus, in enarr. oratio. Demosthen. de fals. legatio. enarratur Demosthenis, ubi inquit, ubi quis dicitur scire, & id est humanum quidem est quædam ignorare: illud autem ubi non oportet, eiusmodi est: non oportere ignorare ab oratore edictos.

Facilius, ut hæc explicem, monebo, primum Azonem, in Sum. C. tit. de iur. & facti ignor. inter ignorantiam, errorem, & titubationem discrimen posuisse. Ignorare est, nescire nec cognitum habere. Errare, in incertis aliud pro alio putare: titubare seu dubitare, cum aliqua sed obscura notione, circa electionem in utramque partem animi inflexio.

Ignorantia duplex apud Iurisconsultos, facti, & iuris, sic enim concepti titu. P. & C. Facti, quando id quod casu, vel natura advenit accidit nescitur, ut quando ignoramus mortem eius, cuius ad nos pertinet hereditas, l. 1. & 3. eod. P. Iuris, quando id quod iure caperetur, Iuris facti est ignorantia, vel proprii, vel alieni. Iuris autem, vel civilis, vel naturalis. Itaque in facto proprio error, vel ignorantia crassa est, & stolidi hominis, quæ nullo modo excusatur, l. 1. quænam, 7. ad senat. Velleia. l. item quæritur, §. si falso, & l. si ad des. §. 1. loc. l. cum falsum, de acq. heredi. l. in furto, §. 1. de furto, l. 1. l. supin. de iuris & facti. ign. P. potissimum si agatur de lucro captando, vel de damno evitanda cum alterius iniuria, d. l. quænam, ad Vellei. Dynus ad c. ignorantia, de reg. iur. in 6. num. 18.

Postquamque excusare in facto proprio error, si alterius non esset iniuria, sed est me peccatum, 2. 2. de cond. indub. P. l. si liberi liberum, de actio. em. in P. Bar. l. cum de indebito, de probat. ut suam indebite solutum repetendo, vel etiam si factum nimium esset antiquum, cum memoria sit labilis, l. peregre, 44. de acq. posses. Bar. in l. si quis delegaverit, de nouat. in P. Alieui autem facti ignorantia excusatur, si illud publice non sit notum, l. in pro suo, P. l. cum putarem, famerici, P. l. error, C. de iur. & facti. ign. l. regula, eod. P. aliter, si publice notum sit, l. sed est, §. prescribere, de insti. uo. act. l. pen. de iur. & facti. ign. P. c. quanto, & c. quædam de presum. cum in t. ma. de accus. In alius diuinae nempe tenetur, l. si fideiussor, mand. l. si putator, ad l. Agui. P. c. ut nostram, ut eccle. benefic. sine qua. d. min. confer. Peccata de ignorantia facti alieni delictum excusat, nisi culpa præcessit in delinquente, Bald. in c. 1. si vasallus, si de seu. defunct. in v. s. feud. & l. error, de iur. & facti. ign. C. ut si daret opera, reu. l. licet, Bart. in l. cum qui, §. penul. de iniur. P. facit l. 2. C. de in ius voc. Ignorantia iuris naturalis, & diuina neminem excusat, d. l. 2. & l. si ad alterum, §. 8. nonnunquam ad l. l. de adul. P. non sexum, non milites, non etatem, rationis competentem. Signatum enim est super nos lumen vultus domini, ratio, conscientia, quibus quæ bona, quæue mala sunt, docetur. In iuris autem potius ignorantia distinguendum, aut error seu ignorantia iuris huius in iudicio interueniant, an extra: si in iudicio, ante litem contestatam, tunc excusat probata causa legitima erroris, l. de arate, §. qui in i. de interrog. act. P. si postea, non excusat, l. non statetur, de confes. P. exceptis militibus, quibus indulgetur propter simplicitatem armata militiæ, ut possint errorem ignorantie iuris competentis, non propositi in iudicio ante excusationem rei indicatæ, non posse, opponere, l. 1. de iur. & facti. ign. C. in errore iuris extra iudicium, vel agitur de damno evitanda, vel de lucro captando: si de damno evitanda, aut erratur in eo, in quo requiritur verus dolus, & tunc iuris ignorantia excusat, l. si quis ignorans, §. si quis ignorans, ad senat. Syllan. Aut in eo erratur, in quo nocet dolus præsumtus, lata culpa, vel leuis, vel leuissima: tunc vide antus illud positum alius fuerit publice notum, ut quia iam duo menses transierunt a tempore publicationis, & tunc non excusat, l. leges sacratissime, C. de leg. l. d. sum. Claudius, ad l. Cor-

nel. de fals. l. vlt. §. licet, de publica. Sic qui peccant aduersus ea, quæ legibus prohibentur, non excusantur eo prætextu ignorantia. Aut ius illud positum non erat adhuc publice notum vere, vel præsumtiue: & tunc ignorantia excusat, l. fin. de decre. ab ordi. fac. si delictum vel ius ex iis tantum constitutionibus censendum sit. Quod si ius illud ignorantem veretur in lucro captando, dissingue adhuc: an illud accedat cum alterius iniuria seu damno si repetatur, & tunc non excusat ignorantia, l. iuris ignorantia, de iuris & facti. ign. P. l. si fur, & l. si nunquam, de vsus. P. veluti si de vsucapione agatur perfecta. Aut agitur de lucro captando, sine tamen alterius iniuria: tunc qui de ignorantia labitur iuris positum, si potuit peritiores consulere, nec fecit, non excusatur ignorantia, l. regula, §. sed iuris, de iur. & facti. ign. in P. l. iuris, 6. C. qui admi. ad bon. poss. Si tamen nõ patuit copia peritorum, excusatur singulari privilegio ab hac ignorantia iuris. Minores viginti quinque annorum, l. pen. de iur. & facti. ign. P. l. 2. C. eo. milites, l. 1. C. eo. tit. mulieres, l. pen. P. eo. l. si. C. eo. tit. l. si quis, 7. & ibi gl. in ver. rufficitatem, de iuris d. om. ind. P. in casibus iure expressis, l. si. C. de iur. & facti. ign. & ibi gl. vide Negus, an. in tract. pig. par. 5. membro 2. illæsi manent.

De Diuisione, seu generali distinctione criminum. Cap. 11.

- 1 Delictorum in Repub. & morborum in corpore similitudo, & variæ species.
- 2 Morborum in corpore humano genera, & cause, eod.
- 3 Criminum prima diuisio, in peccata, & delicta, & quomodo ea differant.
- 4 Malificia & quasi malificia qua crimina.
- 5 Delinquitur quatuor modis, re, verbis, literis, consensu.
- 6 Re commissa delicta qua, eod.
- 7 Verborum delicta.
- 8 Consensu commissa delicta qua.
- 9 Consilium delinquendi datur quando, & quatenus teneatur, eod.
- 10 Crimina 2. diuisio, in voluntaria, & inuoluntaria. Et alia 5. in clancularia & violenta. Et alia 6. in publica, & priuata: capitalia, non capitalia, §. 9. 11.
- 11 Clam delinquentes grauius quando puniantur.
- 12 Accusator legitimus in Gallia procurator regius non priuatus.
- 13 Capitalia crimina, & non capitalia qua dicantur.
- 14 Priuata crimina in duo capita reducta, inauriarum, & furti.
- 15 Crimina alia diuisio, in maiora & minora, seu grauiora & leuiora.
- 16 Criminum diuisio secundum theologos, in originale, & actuale: & rursum actualis subdivisio.
- 17 Peccatum mortale, & veniale quid, eod.
- 18 Venialia peccata qua, & quomodo fiant moralia, vel tollantur.
- 19 Originale peccatum quid.
- 20 Crimina quadam penitentia aboleri possunt, quadam non, & qua.
- 21 Crimina priuilegiata, & communia.
- 22 Clericalia priuilegia quibus modis quis amittat, eod.
- 23 Criminum diuisio in regia, & non regia.

Sicut in corpore humano morborum prope infinita sunt species, & tot, quot in temperatura, Gale. lib. de constitut. art. medi. quos ad quatuor classes tamen generales reducant, nempe in eos, qui ex calore, frigore, humiditate, siccitate inter se differunt, idem lib. 2. de natur. facult. Quibus alias differentias adnectunt, ratione partium, quibus insunt, similitarum, vel dissimularum: perpen-

sam in temperie, num ibi simplex vel composita, idem l. 9. Meth. moder. Constituntque alias subdivisiones morborum acutorum, chronicorum, simplicium, grauium, & iis similes. Sic operæpretium est & in criminibus, utpote morbis reipublicæ, adhiberi quasdam distinctiones pro pœnarum seu remedium constitutione. Quia igitur multæ sunt species diuidendi, plures etiam adferri possent criminum diuisiones: verum tamen eas tantum hic adferemus, quæ vlti quotidiano inservire possunt, reliquas silebo. Nam, ut cum Virgilio dicam, 6. e. Ene.

Non mihi si lingue centum sint, ora, centum, Ferrea vox, omnes scelerum comprehendere formas Datum essit.

Prior itaque huiusmodi est, ut criminum alia peccata, alia delicta dicantur. Peccatum dicunt prauum actum, cum quis agendo male operatur. Delictum omisso actus boni, a delinquendo dictum, gl. in c. peccatum, de reg. iur. in 6. glo. in c. si peccatum, de penit.

dist. 1. D. August. in qm Levit. Scienti bonum & non facienti peccatum est illi, D. Jac. c. 4. In hac non immorabor, cum iustissime confundantur, d. can. si peccatum de penis. dist. 1. §. Dehinc quaedam maleficia, quaedam quasi maleficia dicuntur, seu delicta, vel quasi delicta, §. sequens, de obligat. & tunc de obliga. qua ex del. vel qua del. nasc. l. 1. de act. in P. Exempla aliqua quasi delicti enumerata videbis apud Iustinianum, in d. tit. de oblig. qua ex qua. delict. nasc. cum simi. ibi not. & pro his actionem in factum heredi eius, qui lesus est, non autem in heredem eius, qui ea tenetur, dari reperies, §. fin. eo. 4. tit. §. Tertia distinctio quatuor habet capita, ad quae crimina referri omnia possunt, ratione modi quo fiunt, vel accidunt. Sicut enim diximus in conuentionibus humanis formulas contrahendi quatuor esse, vt quis obligetur aut re, aut verbis, aut literis, aut consensu, §. fin. de oblig. ap. Iustin. sic quoque crimina contrahi dicemus totidem modis, re, verbis, literis, consensu. Sic aut facta puniuntur, vt furta, caedes: aut dicta, vt conuicia aut scripta, vt libelli famosi, & scriptura falsa: aut consilia, vt coniurationes, vt ait Claudianus, l. aut facta, 16. de poen. in P. Sed latius re ipsa potest delinqui solum, vt si ignorantia quid fiat, l. 1. de legib. si casu fortuito, si errore, vt diximus paulo ante: contrahitur namque delictum, quantum semper poena non imponatur. Potest enim esse delictum sine poena, veluti si furiosus, si infans occiderint, vel damnum dederint, l. infans, ad l. Cor. de ficar. in P. l. pen. ad l. Pomp. de parricid. in P. eum simi. & tamen poena sine crimine, legitima saltem, esse non potest, c. 2. de constit. ap. Greg. l. sancimus, C. de poen. l. Grauebus, ad l. Ital. de adult. C. cum simi. Scio tamen Caium voluisse, in l. ex maleficio. 4. de actio. in P. omnes ex maleficio natas obligationes vnus generis esse, & tantum re consistere, id est, ex ipso maleficio, C. ut alioquin, inquit, obligationes ex contractu non tantum re consistant, sed etiam verbis & consensu. Ceterum, ibi res latius accipitur pro omni facto, vt & rei appellatio alicubi latissima est, omnem causam continens & iura, l. rei, §. l. rei appellatio, 23. de verb. sign. in P. nos autem hic facilius explanationis causa aliter diuidimus. §. Verborum seu linguarum peccata, seu delicta, varia sunt, vt blasphemiae, maledicta, exprobrationes, contumeliae, mendacia, falsa testimonia, peritria, de quibus suis locis: item arcanorum proditio, seu detectio. §. Consensu crimina contrahuntur, expresso, vel tacite: expresso, veluti quando quis iubet, l. cum ratio, §. fin. de bon. damnat. mandat, suadet, & hortatur delinquere, l. 1. §. persuadere, & §. sed virem, de ser. cor. l. qui seruo, 36. de iur. in P. item principes delictorum admisorum sunt, & ita merito tenentur, l. in hoc delictum. 10. §. l. Neratius, 1. de ser. corr. l. quoniam multa facinora, ad l. sul. de vi publ. Et sicut consilium non fraudulenti nulla est obligatio, l. consilii, 48. de regu. iur. §. tua gratia, manda. ap. Iustin. l. si remunerandi, §. si tibi, cod. iur. in P. c. nullus, ca. 61. de regu. iur. in 6. ita fraudulenti obligatio & poena est, d. l. consilii, c. cum quis, de resti. spol. Verum hic obseruare expedit distinctiones plures adhibendas: num is, cui consilium criminis admittendi datum, aliter non erat commissurus, vt tamen consulens pari poena puniendus sit, si autem erat facturus, etiam sine consilio, mitius puniatur, ca. sicut dignum, §. qui vero, de homici. l. non solum, §. si mandato, de iniur. in P. glo. in §. ope, in ver. certe, de obli. qua ex del. nasc. Si tamen maleficio poena, mors sit, illud obseruandum est, mitius adhuc puniri debere consulentem, non cooperantem quam committentem, hoc est, non esse morte plerendum, vt placuit Rocho de Curte, in re. pe. c. fin. de consue. col. 2. vers. contra tamen. Si tamen atrociora sunt crimina, verior erit sententia dicenti, pari poena agentes & consentientes esse puniendos, vt in criminibus maiestatis, c. felicitis, de poen. in 6. Clem. 1. eod. Cel. leg. quisquis, ad l. Iul. maiest. C. & nos in hoc crimine latius, parricidii, l. vtrum, 6. ad l. Pomp. de parricid. l. domitiae, D. Paul. ad Rom. 1. raptus, l. 1. de rap. virg. C. Tacite etiam delictum consentire videtur, qui cum posset impedire ne committeretur, non prohibuit, l. 1. §. occisorum, de senatusc. Syllana. lib. 29. P. tit. 5. l. 3. §. si maritus, eod. tit. Vlpian. in l. Aquila, 45. §. Paul. l. scientiam, 45. ad l. Aquil. lib. 9. P. tit. 2. l. si seruo, C. de noxa act. l. in omnibus, eo. tit. in P. Quique defendit malefactorem sciens prudensq; dolo malo, obnoxius videtur quoque criminis, l. 3. si quis quem, ad senat. Sylla. in P. l. de recepta. P. l. 1. C. de iis qui latr. vel alter. crim. reos occul. Et patientia pro scientia habetur, & arguit consensum, d. l. scientiam, ad leg. Aquil. §. Quarta distinctio ratione voluntatis, vt alia sint voluntaria, vt diximus, sup. c. 2. & docet adhuc Aristot. l. b. 4. Ethic. ad Eudemum, alia inuoluntaria, quae vel impetu, vel casu fiunt, vt paulo ante docuimus in c. 3. huius libri §. Quinta §. ex Aristotele, lib. eo. Ethic. alia sunt clancularia, alia violenta: clancularia, vt furtum, adulterium, veneficium, stuprum, occultae caedes, fal-

sum testimonium. Violenta & coacta, vt flagella, vincula, & cetera, mutilatio, accusatio. In quibus haec singularis notanda regula, delinquentes, quorum ignorantia aliqua ex parte releuare potest vindictam, si clam delinquant, grauius, quam si palam committant, puniendos. §. Sexta distinctio est ratione prosecutionis criminis, vt alia sit publica, alia priuata, alia neutralia, vt stultonatus, l. 1. de crimi. stello. in P. Publica, quasi publica dicta, §. consequent. de susp. iur. ap. Iust. quorum accusatio seu prosecutio cuiuslibet de populo concedi potest, §. 1. de publ. iud. ap. eundem, l. 1. eo. tit. P. licet non expresse lege ab aculatione remoto, l. qui accusare, de accus. Sicut in popularibus actionibus, quilibet ex populo idoneus actor fit, l. 1. §. 2. de pop. act. l. 47. P. tit. 23. §. Quamuis hodie in Gallia receptum sit, nemine praeter triumuirum tres regios, seu procuratores fisci, posse accusare: ne potentioribus opprimantur innocentes, & calumniandi detur occasio: vtque concordia inter regnicolas conferuatur, vt ait Guillelmus Benedictus, in re. p. c. Rymnuius, in ver. mortuo itaque testatore, num. 200. de testat. Neque enim ad quenquam magis pertinet, quam ad principem, saluum reipub. tueri: nec quisquam alius videtur ei rei sufficiens, Pan. l. 3. de offic. pref. vigi. Aliter & potentium impunita delicta, & tenuiores oppressi erunt, quod fieri non debet, l. silencio, de offic. probat. (nemine accusante.) Solet tamen in Gallia priuatus iure procuratori regio, vt in lite non vindictam publicam, sed quanti sua interest, persequatur. §. Publicorum tamen septima distinctio ratione poenae, vt alia sint capitalia, alia non capitalia, Pan. l. 2. de publ. iud. lib. 48. P. tit. 1. Capitalia sunt, quibus poena capitis, seu periculum capitis imminet: non capitalia quorum poena non ad periculum capitis, sed ad existimationem pertinet, l. capitalium, 28. de poen. in P. Vlpianus, in l. 2. eod. rei capitalis damnatum sic accipi debere tradit, ex qua causa damnato vel mors, vel ciuitatis amissio, vel seruitus contingit. Et ab Africano, l. ad iudic. praesort, 13. de honor. pof. lib. 37. P. tit. 1. rei capitalis damnatus intelligitur is, cui poena, mors, aut aqua & ignis interdictio sit. Per has enim poenas extimitur caput de ciuitate. Quod & Paulus probat, l. 2. de publ. iud. qui & non capitalia dixit, quibus pecuniaria, aut in corpus aliqua coercitio poena est. Notata alia publicorum delictorum est certissima, si ad statum reipub. faciunt, si illum conturbent potissimum, & diffident: hoc enim publicum ius dicitur, quod ad statum reipublicae principaliter pertinet: vt priuatum, quod ad singulorum, §. huius studis, de iustis, & iure, ap. Iustin. l. 1. §. huius studis, eod. P. Et priuata erunt crimina, quibus priuatae vitae affligitur commoditas, vt iniuria, furtum. Publica iudicia seu delicta enumeratur in legibus publicorum iudiciorum ab Vlpiano, l. 1. de publ. iud. in P. Iure maiestatis de adulteris, peculatus, de vi publica, de vi priuata, de arbitrio, repetundarum, de annonae, legis Corneliae de sicariis, de veneficiis, de testamētis, legis Pompeiae de parricidiis. §. Priuata delicta plura sunt, quae ad fortum & iniuriam referuntur, quorum plures sunt species, de quib. suo loco, quorum persecutio ad priuatos etiam pertinet, quorum interest, gl. rubr. in tit. de popu. actio. in P. §. Octaua distinctio Bartoli est, in §. si mandato meo, l. non solum, 1. de iniur. in P. alia esse fere prope nulla, leuia grauiora grauius illa. Fere nulla, quae & leuissima dici possunt: in quibus dolo non intervenit, nec inquitur, vt damnus iniuria datum, d. l. non solum, §. si mandato, & ibi glo. l. liber homo, & ibi nota. de iniur. in P. Leuia, in quibus dolo requiritur: verum circa rem modicam versantur, vide l. lenia, cum gl. de accusatio. in P. l. ad ea, de reg. iur. l. libertatis, de iur. in l. respiciendum, §. furti, de poen. d. l. ad ea, de reg. iur. si iniuria personae inferatur, d. l. non solum, §. si mandato, est enim iniuria personalis grauior reali, l. in seruorum, de poen. Grauiora sunt, delicta publica, quibus tamen poena mortis naturalis non est imposita, gl. in l. auxilium, §. in delictis, de minor. P. Grauius seu atrociora, ex poena mortis censentur, glo. in d. §. in delictis. Grauius enim esse debet scelus, vt delinquens in corrigibilis iudicandus, cuius poena opus illud diuinum vitae dissolui iubet, ca. cum non ab homine, de in. ap. Greg. §. Diuiduntur nono & Theologi erimen, vide V. que. in iustit. Theolog. ca. 18. vers. si in actuale & originale, tota fere 4. dist. de poen. in vol. Rursum subdividuntur ad maius, scilicet quod quis agit ratione triplicis obiecti in quod peccatur in peccatum in Deum, in proximum, & in seipsum. Per modum autem agendi quaedam cogitationis, quaedam sermōnis, quaedam operis dicuntur. Item commissionis, & omissionis. Distinguuntur & actuale per peccatum veniale, & mortale: mortale dicitur, quando

quando anima per peccatum venit vsque ad auersionem ab vltimo fine, scilicet Deo: quia enim ille lapsus naturaliter est irreparabilis sine medio, dicitur peccatum mortale, quod vita animae, gratia Dei fit, in ipso enim vitium est sumus, sicut ait D. Paulus, *Decret. Gratiani, D. Paul. Et D. Ioannes, in ipso vita erat, D. Ioan. Euang. c. 1. Et Aratus, τὸν δὲ δὴς ὑπερβύθη τὰς ἀνάσ, ὅθεν αὐτὸν ὁμοίως Deo indigemus.* Quando autem fit deordinatio circa auersionem a Deo, & circa media, deordinatio reparari potest, diciturque veniale. Sic stipendia peccati mors: gratia autem Dei, vita aeterna, *D. Paulus ad Rom. 6. c. Mortale aliter dicitur, voluntas retinendi aut consequendi quod iustitia vetat, c. 1. 15. q. 1. Dicuntur mortalia peccata, criminalia, & capitalia, c. vnum orarium, §. alias, 2. 5. dist. nam peccatum cum consensum fuerit, generat mortem, D. Ioan. c. 1. Et est, inquit D. Ioannes, peccatum ad mortem, aliud non ad mortem, epist. cap. 5. Septem mortalia peccata esse inter Christianos, nullus, vt opinor, ignorat: ideo de his nihil vltra, cum eo modo non tractentur in foro contentioso, ac in foro conscientiae, & etimologice. ¶ Venialia peccata sunt quae ex fragilitate hominis contingunt, quae nullus homo vitare potest, c. medicina, §. tres sunt, de penit. dist. 1. non eita est homo, qui non peccet, 2. P. ar. 6. ad Rom. 3. D. Ioan. epist. 1. c. 1. c. ut cognouerunt, §. opponitur, de penit. dist. Quae si negligantur, et minima, tamen consuetudine disponunt hominem ad mortalia, c. vnum orarium, §. criminis, 25. dist. veluti cum per rimulas aqua nauim ingreditur, si non proficiatur, tandem nauis submersioem minatur, d. c. vnum orarium, §. alias, 25. dist. Et veniale dum placet, mortale fit. Venialia peccata, D. Augustinus ad Selensianum, epist. 108. D. Augustinus enumerat, id eundem non repero. Venialia arbitror dici, ob facilem viam veniae impertrandae: nam illa delectatur facile modis in iure pontificio relatis, oratione dominica, elemosinis, c. medicina, §. proximo, de penit. dist. 1. ieiunius, eucharistia sacrosancta, c. ante sinem, ca. panem, de altari. de penit. dist. 2. presbyteri benedictione, can. presbyterum, 28. dist. ¶ Originale peccatum est, quod ex traductione nascitur. Adde in omnes posteror, qui ab eo per rationem feminales processerant, in primo instanti creationis & transfusionis animae rationalis. Quod in Adamo quidem actuale fuit: nam per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors. Erant in Adamo omnes peccauerunt, ad Rom. c. 5. vide ca. quaris, de consec. dist. 4. ¶ Ca. placuit vt quicunq; ead. dist. Magist. sent. lib. 2. dist. 3. v. videndus D. Thom. 1. 2. q. 81. ar. 1. Originale peccatum dicitur, infinitas carnis, languor nature, & concupiscentia carnis, c. illud re lais, §. itaq; 15. q. 1. cuius particeps omnis, qui ex coniunctione & humana in lucem editur, P. sal. 50. ecce in iniquitatibus. C. can. firmis. de consec. dist. 3. Quodq; olim in lege, & tempore Abraami circuncisione, in Euangelica nunc baptismo eluitur, c. ex quo. eo.*

17 ¶ Decima diuio, vt quaedam sint delicta, in quibus est locus poenitentiae: quaedam quae non admittant. Quae vt intelligamus aperiuis, distinguiuis hic forum conscientiae a foro ciuili, & controuersiarum. In foro namque conscientiae perpetuo poenitentiae locus est, *Inter claras de sum. trin. C.* Venit enim Deus vocare peccatores, & eos saluos facere, si poeniteant, Sap. 11. *Ecclesiast. ad Roman. 2. Apocal. 2. ca. diaconi, 93. distin.* quia in perfecta poenitentia Deus inuenitur contritionem, confessionem, & satisfactionem, & misericordia sua gratiam suppeditat & facit, c. non sufficit, de poenit. dist. 1. c. 1. de poenit. distin. 3. At in ciuili foro contentioso distinguitur, an possit fieri declaratio, in praeteritum non fuisse delictum: & tunc illud admittit poenitentiam, vt in l. 1. de cri. bello. C. Et in l. si adulterium cum incestu, §. 1. de adulter. Aut delictum non potest reduci in pristinum statum, sed remanet actus, vt homicidium, falsum, & similia, & tunc crimina illa non admittunt poenitentiam, l. hi qui sanctum, de aposi. C. Aut si possit in pristinum actum reduci iterum quaeritur, an is qui deliquit conuictus vel commotus a re,

in quam deliquit, fuerit: & tunc admittitur poenitentia, l. 1. §. 1. de ser. fug. in P. Vel an aliunde, quam a re ea commotus deliquerit: & tunc in eo delicto datur actio ad consequendum quantum interit, admittitur poenitentia, si ex ea desinat interesse, l. ex hoc edicto, §. pen. de alien. iud. cau. fac. in P. Si vero actio datur ad poenam, & actio est poenalis ex origine non admittitur poenitentia, l. qui ea mente, de fur. in P.

¶ Vndecima diuio, vt quaedam crimina sint priuilegiata, alia quaedam communia. Quae diuio obseruanda est in Gallia, vbi magistratus regii seculares habent potestatem iudicandi & condemnandi ecclesiasticas personas criminali iudicio, in casibus priuilegiatis, *Chass. in tit. des iustices & droict d'icelles, §. 5. ad ver. si il n'a grace in consuet. Burg. Boer. decif. 297. num. 1. Guill. Bened. in re. p. c. Reynutius, ad verb. & v. xorem, decif. 2. n. 143. & seq.* Alioquin enim iure communi nullo modo ecclesiasticae personae de criminibus coram iudicibus secularibus accusari, vel damnari possunt: quantum contraria sit consuetudo, quae improba est, ca. 1. & 2. n. 9. 1. c. at si clericus, de iud. c. si diligenti, de for. com. c. si iudex laicus, de sent. excom. §. item statumimus, de stat. & consue. col. 10. in Authen. a. u. b. statumimus, de epif. & cler. C. In stylo parlamenti, tit. quor. cogn. special. pertin. ad regem, casus priuilegiati & regii ponuntur, de quib. principis magistratus contra clericos etiam cognoscunt, quod firmavit regia iussio, *Guill. Bened. vbi sup. nu. 144.* Delatio armorum vetita, & crimina, quae ex ea sequuntur. Quando postquam iniecit manu rex bonis, contra tutelam vel clientelam regiam, quam vocant saluagardiam, quippiam fuerit quis amolitus quod pluribus senatus consultis ratum est. Addit Boerius, *decif. 297. nu. 14.* crimen falsae monetae, laesae maiestatis, seditionis. *Guido Papae, decif. 139. facit. c. ex parte, de priu. ca. perpendimus, de senten. excom. dummodo monito praecedat. ca. si iudex, eo. in 6. late etiam disputat aduersus ecclesiasticas personas, de crimine per illas commissio, notionem temporalis iudicis esse, si eadem in ipso crimine etiam communi deprehendat in habitu, vel cum vestibus non clericilibus. Inter crimina etiam priuilegiata, quibus ratio ecclesiasticae qualitatis non habetur, eo quod ex his priuilegium clericale perimitur, sunt assassinatus, c. 1. de homicid. in 6. apostasia, c. 1. de aposi. ab armato clerico vt dictum commissum, quia is priuilegium, amittit fori, c. in audientia de sent. excom. Si clericus sit histrio, mimus, nec tertio monitus deliquerit, c. 1. de vna & honest. cler. Si de gradu detectus, exauctoratus clericus delinquat: mutat enim foro amisso priuilegium, c. neminem, de verb. sign. c. 2. de pen. in 6. Veluti si tanquam incorrigibilis antea fuerit depositus, ca. cum non ab homine, de iud. Si clericus sit coniugatus, non deferens tonsuram, c. 1. de cleris. coniu. in 6. Item si non sit forum ecclesiasticum, cuius defectu secularis de ecclesiastica persona delinquente cognoscitur, c. princeps seculi, & abiglo. 2. q. 9. 5. Si clericus carnifex, laico, caupove factus sit, nec monitus abstinuerit ab his, c. 1. de vita & hon. cler. Si bigamus, c. 1. de biga. in 6. si post amissum crimen fiat clericus, *Bart. in l. 1. de pen. P. Iason. in l. cum quaedam puella, col. 34. de iurisdict. om. iud.* Communia crimina dicuntur itaque, de quibus iure communi potest iudex ecclesiasticus inter personas sui fori cognoscere, non autem temporalis. ¶ Duodecima diuio, alia esse regia crimina, alia non vtique. Regia illa sunt, quorum notio ad magistratus regios, non autem ad magistratus iuridicos de minorum locorum pertinet: nisi ex indulgentia illis a rege permittatur. Inter haec, regia crimina sunt, delatio armorum, si cum turba, & hominum collectione fit, in styl curia parla. tit. quor. cog. pertin. ad regem, §. 1. de armis, in Auth. l. 1. vt armis vsus in scio prin. inter d. fit, lib. 11. C. clericus, de vita & honest. cler. crimina, quae admittuntur contra tutelam regiam seu saluagardiam, seu fidem publicam, vel aduersus manus regiae iniectionem, d. tit. styl. parlam. notio de falsa moneta, de haer. fi.*

D E P O E N I S .

LIBER XXXI.

Quid sit Poena. Cap. 1.

Lib. 48. P. tit. 19. Lib. 9. C. titu. 47.
In Decret. & in Sex.

- 1 Poena synonyma supplicium, vnde dicitur, vltio.
- 2 Poena vnde declinatum nomen habet.
- 3 Quid sit.

Equitur tunc vt in vltimum de poenis tractemus, & generali quadam consideratione quae ad illas pertinent annotemus. Et primum quid poena, & quare imposita sit, & de hinc de diuersitate poenatum. Pro eodē ponuntur poena, vindicta, supplicium, vltio. ¶ Poena, inquit Varro, 4. de ling. Lat. a puniendo, vel ponendo. aut quod peccatum sequitur, quasi pone peccatum.